

Viktige tema under klimaforhandlingene i 2018

Verdens land møtes til FNs klimaforhandlingene (COP24) i Katowice, Polen, 2.-14. desember 2018. Forhandlingenes mål er å få på plass regelverket for gjennomføring av Paris-avtalen, og få alle land til å øke sine ambisjoner for nasjonale utslippskutt og internasjonal klimafinansiering i lys av Klimapanelets anbefalinger i spesialrapporten om 1,5 graders oppvarming.

Økte ambisjoner i tråd med klimarettferdighet og vitenskapen

FNs klimapanel kom med en spesialrapport i oktober 2018 om forskjellen mellom 1,5 og 2 graders oppvarming. Rapporten viser at det er fullt mulig å holde oppvarming under 1,5 grader hvis vi kutter globale utslipp med minst 45 prosent innen 2030 (sammenlignet med 1990-nivå) på vei mot netto null utslipp i 2050. Målet må oppnås gjennom tiltak som tar hensynet til bærekraftig utvikling, fattigdomsbekjempelse, urfolks rettigheter, biologisk mangfold, regnskog og mennesker som er avhengige av skogen.

Per i dag ville utslippsmålene innmeldte av land under Paris-avtalen ført til i overkant av 3 graders oppvarming.¹ Norge har nasjonale fastsatte mål felles med EU. EUs mål er å kutte utslipp 40 prosent innen 2030 fra 1990-nivåer. Dette mål går mot opptil 3 graders oppvarming, mens dagens politikk styrer oss mot opptil 4 grader.² Rapporten «Norway's Fair Share of Meeting the Paris Agreement» viser at Norges rettferdige andel av den globale klimadugnaden innebærer en minst 53 prosent utslippsreduksjon innen 2030 fra 1990-nivåer.³

I Paris-avtalen ble land enige om å vurdere sine samlede innsats i 2018 slik at de kunne økes innen 2020. Stortinget ba regjeringen komme med forsterkede mål før den globale «Talanoa»-dialogen om økte ambisjoner i 2018.⁴ I Statsbudsjettet 2018 lovet regjeringen nye mål før klimaforhandlingene i 2018. Globalt begynte Talanoa-dialogen i mai. Talanoa-dialogen fant sted i Norge i oktober 2018. Under behandlingen av klimameldingen ba Stortinget også regjeringen «legge frem sektorvise ambisjoner for kutt» i ikke-kvotepliktig sektor.⁵ Likevel var forsterkede mål ikke diskutert i klimameldingen, og Norges mål har ennå ikke blitt forsterket.

Samtidig gir EUs kvotesystem (ETS) og Innsatsforordningen for ikke-kvotepliktig sektor ingen føringer for hvor høyt nasjonalt utslipp i Norge skal være i 2030, så lenge vi kan rapportere at vi har bidratt til utslippsmålene i EU-land. Ifølge Jeløya-plattformen vil regjeringen bruke overføringer fra ETS og direkteavtaler mellom land for å oppnå norske klimaforpliktelser i ikke-kvotepliktig sektor.

Under Talanoa-dialogen sa representanter fra Høyre, Arbeiderpartiet, Sv, Senterpartiet, og MDG at deres partier var villige til å vurdere et nytt mål på 55 prosent utslippskutt hvis EU gjør det samme.

¹ <https://climateactiontracker.org/publications/improvement-warming-outlook-india-and-china-move-ahead-paris-agreement-gap-still-looms-large/>

² <https://climateactiontracker.org/countries/norway/>

³ <http://www.forumfor.no/nyheter/2018/norways-fair-share-of-meeting-the-paris-agreement>

⁴ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=65501>

⁵ <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Vedtak/Vedtak/Sak/?p=69170>

Naturvernforbundet og Regnskogfondet mener at Talanoa-dialogen må danne grunnlaget for at landenes bidrag som leveres innen 2020 er i tråd med målet om å holde oppvarming under 1,5 grader, for eksempel gjennom et COP-vedtak som forplikter land til å evaluere og øke sine ambisjoner innen 2020. Klimatiltak bør også bidra til å oppfylle bærekraftsmålene.

Naturvernforbundet og Regnskogfondet mener også at Norge bør ha forsterkede nasjonale mål for utslippskutt, og bør signalisere at landet skal øke sine mål så tidlig som mulig innen 2020 (og helst i Katowice) for å bidra til den globale innsatsen for ambisjonsheving.

Styrket klimafinansering for den globale klimadugnaden

I tillegg til nasjonale utslippskutt må internasjonal klimafinansiering styrkes betydelig for å holde oppvarming under 1,5 grader ved å hjelpe land med minst kapasitet og ansvar til å kutte utlipp og tilpasse seg klimaendringer. «Norway's Fair Share»-rapporten viser at Norges rettfærdige andel av den globale klimadugnaden må inkludere en mangedobling av støtte til utslippskutt og tilpasning i utlandet.

Rike land har tidligere lovet å mobilisere 100 milliarder dollar til klimafinansiering innen 2020. Som et steg mot høyere finansiering må dette målet bekreftes på nytt og kobles til konkrete bidrag. Det Grønne Klimafondet (GCF) skal inn i sin første påfyllsperiode i 2019, og rike land bør vise vilje til i det minste å doble sine bidrag fra den siste perioden for å tette gapet mellom behov og tilgjengelige midler.

I tillegg må reglene for gjennomsiktighet i og rapportering av klimafinansiering komme på plass i Paris-regelboken. Paris-avtalens artikkel 9,5 forplikter at rike land må gi informasjon om klimafinansiering to år i forveien. Dette kan være vanskelig i budsjettprosesser i noen land. Samtidig finnes det i dag ingen global sammenstilling over finansieringskilder som blir tilgjengelig. Derfor trengs det klarere regler.

Under Paris-avtalen er land forpliktet til å balansere finansiering til utslippskutt og klimatilpasning. Tilpasning har lenge vært underfinansiert. Bare 9 prosent av Norges klimafinansiering støttet tilpasning (2010-2016).⁶ «Norway's Fair Share»-rapporten viser at Norges rettfærdige bidrag til tilpasning bør økes til minst 15 milliarder kroner i året. Rike land som Norge har også jobbet mot rapportering på «tap og skade» (som gjelder for klimakonsekvenser som ikke kan tilpasses).

Naturvernforbundet og Regnskogfondet krever en klargjøring av landenes og særlig Norges klimafinansiering for å sikre at dette er nye og addisjonelle midler som faktisk bidrar til utslippskutt, samt tilpasning og tap og skade.

Naturvernforbundet og Regnskogfondet mener disse reglene bør sørge for at lån gitt til utviklingsland på markedsrente («*non-concessional*» lån) ikke telles som klimafinansiering, og at bare klimatiltak under bredere finansiering telles. Oxfam har funnet at kun en tredjedel av global klimafinansiering i 2016 var «*grants*».⁷ OECD-DAC bruker «*grant equivalent*» når land rapporterer inn lån som bistand, og det er derfor logisk at land som Norge (som allerede stort sett bare rapporterer *grants* som klimafinansiering) jobber for dette i Katowice.

⁶ <https://www.forumfor.no/assets/docs/Analysis-of-Norwegian-Climate-Finance.pdf>

⁷ https://d1tn3vj7xz9fdh.cloudfront.net/s3fs-public/file_attachments/bp-climate-finance-shadow-report-030518-en.pdf

En rettferdig og solid regelbok som støtter sterkere ambisjoner

I Katowice faller fristen for å bli ferdig med detaljerte regler som skal styre gjennomføringen og bokføringen av Paris-avtalen.

Kjernen i Paris-avtalen er syklusen rundt nasjonale fastsatte bidrag (*nationally-determined contributions*, NDC-er) som land må levere hvert femte år. Paris-avtalen legger opp til en todelt prosess hvor NDC-er vurderes først teknisk av eksperter, og så multilateralt av andre land og sivilt samfunn. Noen prinsipper for NDC-ene finnes allerede i Paris-avtalen: at de skal fremme temperaturmålet, bærekraftig utvikling, og fattigdomsbekjempelse; at rike land skal lede an; og at de skal basere seg på høyest mulig ambisjonsnivå som øker over tid. Men felles regler for prosessen må på plass som dekker:

- Veiledning for hvordan landene skal kommunisere sine NDC-er.
- Regler som sikrer «klarhet, gjennomsiktighet og forståelse» («CTU» på engelsk) – om for eksempel utslippsbaner, mål for ulike sektorer (inkludert skog), deltagelse og menneskerettigheter, og indikatorer for rettferdighet og ambisjonsnivå.
- En felles femårig tidsramme for nasjonale bidrag slik at NDC-en kan sammenlignes, synkroniseres med forskjellige prosesser under Paris-avtalen, og tilpasses raske endringer (f. eks. teknologiutvikling).
- Hvordan den globale «opptellingen» av landenes klimatiltak (*Global Stocktake*, GST) skal se ut, slik at hver runde med nye NDC-er samsvarer best tilgjengelig vitenskap og høyest mulig ambisjonsnivå. Her må det bestemmes hvilke organ skal lede prosessen, hvor lenge prosessen skal vare for å være tilstrekkelig, og hvordan prinsippene rettferdighet og best tilgjengelig vitenskap skal integreres.
- Langsiktige strategier for utslippskutt. Kun 10 land har levert langsiktige strategier for utslippskutt som forpliktet i Paris-avtalen. Langsiktig planlegging med demokratisk deltagelse og partssamarbeid er nøkkelen til en rettferdig omstilling som sikrer arbeidsplasser og velferd.
- Tilpasningskommunikasjon. I tillegg til NDC-er skal land også levere og oppdatere tilpasningskommunikasjoner. Reglene må komme på plass for disse kommunikasjonene.
- Urfolks- og lokalsamfunnsplattformen. Plattform skal være et verktøy for samhandling mellom urfolk og stater for utveksling av klimarelatert tradisjonell kunnskap, kapasitetsbygging og klimatiltak. Plattformen kom i gang på forrige klimatoppmøte, men er ikke fullt operasjonalisert. En slik plattform vil styrke urfolks rolle i naturvern, spesielt i områder hvor det fortsatt er rike naturlige økosystemer som de beskytter.

Naturvernforbundet og Regnskogfondet mener Norge bør støtte sektorvis rapportering, inkludert skilt rapportering av utslipp, og opptak i skog- og landsektoren. Norge bør også levere sin langsiktige plan, og jobbe på COP-en for at andre land skal gjøre det samme. I tillegg bør Norge jobbe for en beslutning som operasjonaliserer urfolks- og lokalsamfunnsplattformen.

Eventuell kvotehandel må ikke erstatte nasjonale utslippskutt

Paris-avtalen inneholder enighet om etablering av nye kvotesystemer, men regelverket må utformes. Dersom finansiering av slike betingede bidrag gjør at rike land kan øke sine utslipp tilsvarende vil det gjøre det vanskeligere å holde oss under 1,5 graders oppvarming.

Skogsektoren som er særlig uegnet til kvotehandel. Utslipp av klimagasser er irreversibel, og blir igjen i atmosfæren i kanskje tusenvis av år. I motsetning er lagring av karbon i skog reversibel – hvis skogen går tapt får vi doble utslipp. Bevaring av skog må komme i tillegg til utslippskutt, og ikke brukes til å rettfærdiggjøre fossil utslipp.

Fleksible mekanismer fra Kyoto-protokollen må fases ut, og det bør ikke være mulig å bruke utslippsenheter fra disse tidligere mekanismene under Paris-avtalen. Eksisterende prosjekter bør kvalitetssikres før de kan brukes under nye mekanismer.

Naturvernforbundet og Regnskogfondet mener internasjonal klimafinansiering bør bidra til å hjelpe utviklingslandene i å nå og forsterke sine klimaambisjoner. Klare regler for eventuelle markedsmekanismer bør bestemmes slik at de ikke tillater dobbelttelling av utslippsreduksjoner, begrenser hvor mange internasjonale reduksjoner som kan telle i NDC-er, og sørger for at utslippskutt oppnådd er reelle og kommer i tillegg til reduksjoner som ville skjedd uansett.

Kontaktinformasjon

Regnskogfondet og Naturvernforbundet er tilstede i Katowice og kan nås på telefon eller epost:

- **Monica Camacho**, rådgiver i Regnskogfondet, i Katowice 1.-15. desember. Tlf. +47 410 09 167, monica@rainforest.no
- **Anders Haug Larsen**, rådgiver i Regnskogfondet, i Katowice 8.-15. desember. Tlf. +47 932 17 626, andershl@rainforest.no
- **Torbjørn Gjefsen**, rådgiver i Regnskogfondet, i Katowice 1.-5. og 9.-15. desember. Tlf. +47 970 16 842, torbjorn@rainforest.no
- **Aled Dilwyn Fisher**, klimarådgiver i Naturvernforbundet, i Katowice 8.-15. desember. Tlf. +47 413 42 733, adf@naturvernforbundet.no